

1.-L'ORIGEN DE LES POLIS GREGUES

EL MARC GEOGRÀFIC

La civilització grega va néixer a les costes i illes del mar Egeu, dominades pel clima i el paisatge mediterranis.

La terra seca i pobra, era treballada per la gent d'aquell indret per poder obtenir l'aliment necessari.

Els principals conreus eren els de vinya, oliveres, blat i hortalisses.

El mar proporcionava pesca abundant i era el millor mitjà de transport i va ser el mar el que va permetre que els grecs fossin uns **mariners i comerciants** extraordinaris.

L'HÈL·LADE, EL TERRITORI DELS GRECS

La fragmentació del relleu i una gran quantitat d'illes va comportar que la civilització grega no tingués un Estat com la Grècia actual.

Cada vall i cada illa formaven un estat independent anomenada **polis**, que comprenia una ciutat i les terres que l'envoltaven.

Cada polis tenia lleis, moneda, govern i exèrcit propis, totes tenien la mateixa llengua i la mateixa cultura, compartien el sentiment de formar part d'un mateix espai geogràfic: **l'Hèl·lade**.

LES PRIMERES POLIS (segles X-VI a.C.)

En aquest temps es van formar les principals polis i les principals activitats econòmiques eren **l'agricultura i la ramaderia**.

El poder estava en mans d'un nombre reduït de propietaris de grans extensions de terres (**latifundistes**), per la qual cosa diem que formaven una **oligarquia**.

Els latifundistes eren els més rics i anaven més ben armats a la guerra perquè eren els únics que es podien pagar un carro de combat.

El govern de les polis era en mans d'aquest grup de privilegiats, s'anomenaven a ells mateixos els millors (**aristoi**); diem que es tractava d'un **govern aristocràtic o oligàrquic**.

Es van redactar els primers codis de lleis, es va començar a utilitzar la moneda i es va consolidar la supremacia militar d'una polis, **Esparta**, situada en la península del Peloponès.

En unes altres polis i en especial a la polis d'**Atenes**, un seguit de canvis econòmics, socials i polítics durant el segle VI a.C. va afavorir el sorgiment d'un nou sistema polític: la **democràcia**.

2.- LA SUPREMACIA D'ATENES (S. V a.C.)

LES TRANSFORMACIONS ECONÒMIQUES

A ciutats marítimes es va desenvolupar el **comerç** amb les colònies, lo que va estimular el creixement d'una important **indústria artesana**.

Els artesans treballaven al seu petit taller ajudats per esclaus i fabricaven ceràmica, teixits, armes, joies, etc.

Els comerciants atenesos exportaven productes manufacturats i l'oli i el vi de l'Àtica, i importaven aliments (*blat*) i primeres matèries com (*fusta, coure*).

La moneda de plata atenesa (**dracma**) es cotitzava a tot el Mediterrani.

La riquesa dels nous grups socials va fer que es poguessin pagar l'equip militar i gracies a això van aparèixer uns nous tipus de soldats d'infanteria anomenats **hoplites**.

L'ESPLENDOR I LA DECADÈNCIA D'ATENES

La nova economia artesana i comercial i el nou sistema polític van triomfar sobretot a la ciutat d'Atenes, que havia adquirit un gran prestigi a les **guerres mèdiques** contra l'Imperi Persa.

Atenes va derrotar en dues batalles l'Imperi Persa, i per això moltes polis i illes del mar Egeu van buscar la protecció d'Atenes, cosa que va comportar la unió militar que es va anomenar **Lliga de Delos** (476 a.C.).

Atenes va viure en aquest període una etapa política, econòmica i artística molt brillant.

La riquesa topava amb els interessos d'altres ciutats, com Corint i Esparta, i això finalment va provocar una lluita contra Atenes.

Les **guerres del Peloponès** van ser terribles perquè van arruïnar Atenes, que va ser vençuda, i a totes les polis gregues.

3.- LA DEMOCRÀCIA ATENESA

LA CONQUESTA DE LA DEMOCRÀCIA

El desenvolupament del comerç i de la indústria a la ciutat d'Atenes va comportar el sorgiment d'una NOVA CLASSE SOCIAL RICA, formada per **comerciants i artesans**, que desitjava intervenir en el govern per defensar els seus interessos.

Van exigir participar en la vida política de la ciutat. Es va iniciar un procés de reformes que van finalitzar amb l'aparició de la **democràcia**, que significa govern del poble.

LA SOCIETAT ATENESA

La societat d'Atenas es dividia en categories socials:

ELS CIUTADANS: Els ciutadans eren els HOMES D'ATENES nascuts de pare i mare atenesos. Rics o pobres, gaudien del dret de ciutadania i podien intervenir en el govern de la polis.

ELS METECS: Els metecs eren els ESTRANGERS que vivien a Atenes, i es dedicaven majoritàriament al comerç i a l'artesania.

Pagaven impostos i formaven part de l'exèrcit.

Eren lliures, pero no eren considerats ciutadans i no podien votar ni ser elegits governants.

ELS ESCLAUS: Els esclaus solien ser presoners de guerra, fills d'esclaus o botí de pirates.

Eren homes i dones que estaven sotmesos a un amo.

No els consideraven com a persones i treballaven durament a les mines, a les pedreres o al camp.

LES INSTITUCIONS DEMOCRÀTIQUES

Els ciutadans d'Atenes es reunien, aproximadament quatre vegades al mes a l'**Assemblea** (Ekklesia) per aprovar lleis, decidir sobre la guerra i la pau i escollir els magistrats.

Per preparar les lleis i controlar els magistrats, es triava cada any, per sorteig, l'anomenat **Consell dels Cinccents**.

Per executar les decisions de l'Assamblea s'elegien cada any els **magistrats**. Els més reconeguts eren els **estrategs**, caps de l'exèrcit, i els **arconts**, que presidien els tribunals i les cerimònies religioses. Havia **tresorers** encarregats de les qüestions d'hisenda.

Per impartir justícia, cada any es nomenaven per sorteig 6.000 ciutadans perquè formessin part dels **tribunals**.

UNA DEMOCRÀCIA LIMITADA

Es tractava d'una **democràcia limitada** perquè la participació en la vida política d'Atenes estava reservada només a una **minoria** dels habitants.

Sol els CIUTADANS (homes) MÉS GRANS DE VINT ANYS gaudien de drets polítics:

- podien votar les lleis
- elegir el magistrats
- posseir terres.

Ni les dones, ni els metecs, ni el esclaus tenien cap d'aquets drets.

No tots els ciutadans assistien i participaven a l'Assamblea:

alguns ciutadans rics era perquè menyspreaven la multitud;

molts pagesos perquè vivien lluny;

molts comerciants y artesans perquè no volien perdre jornades de feina.

4. - EL MÓN HEL·LENÍSTIC

Macedònia és una regió situada al nord de Grècia que fins el segle IV a.C. era governat per una monarquia.

Els reis de Macedònia van conquerir las polis gregues i van adoptar la seva cultura. Van propagar aquesta cultura cap a orient amb la conquesta del imperi persa. És l'anomenada **civilització hel·lanística**.

LES POLIS CONQUERIDES

Mentres les polis gregues lluitaven entre elles, Macedònia va incrementar la seva força i la seva potència militar.

El rei **Filip** de Macedònia va aprofitar aquesta rivalitat per estendre el seu poder sobre tot Grècia.

L'IMPERI D'ALEXANDRE EL GRAN

Després de l'assassinat de Filip, el seu fill **Alexandre** que tenia 20 anys, va ser nomenat rei i va iniciar una gran empresa militar: **la conquesta de l'Imperi Persa**, l'enemic dels grecs.

El seu desig era posar fi a la amenaça persa, apoderar-se de les seves riqueses i augmentar les zones de comerç dels grecs cap a orient.

Alexandre va aconseguir arribar fins a la vall del riu Indus. Quan va tornar a Babilònia va morir a l'edat de 33 anys.

ELS REGNES HEL·LENÍSTICS

A la mort d'Alexandre, els seus generals van dividir l'Imperi i van fundar **regnes**, entre els que destaquen:

- Egipte
- Macedonia
- Siria-Mesopotamia

i noves ciutats com:

- Alexandria
- Antioquia
- Seleucia

Les riqueses de aquestes ciutats van atreure a molts grecs.

Als regnes hel·lenístics **tot el poder era en mans del rei**, que consideraven com un déu. Estava instal·lat en una luxosa cort.

Sotmetia els pobles conquerits gràcies a un **poderós exèrcit**.

Tenien molts funcionaris grecs que s'encarregaven de l'administració.

Les conquestes d'Alexandre havien obert moltes **rutes comercials** i el botí de guerra va comportar una fortuna important.

El **comerç marítim va créixer** i va estimular el **desenvolupament de la indústria i l'artesanía**.